

UNIUNEA EUROPEANĂ - ISTORICUL CONSTITUIRII

Victoria NICOLAEV

Departamentul Inginerie, Drept și Evaluarea Imobilului, grupa DP-1905,
Facultatea Construcții, Geodezie și Cadastru, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Moldova.

Autorul corespondent: Viorica Ursu, viorica.ursu@dp.utm.md

Rezumat: Ideea creării unei uniuni a statelor europene datează de secole, dar însă abia după cel de-al doilea război mondial au apărut acele premise, care au dat naștere la acea construcție comunitară numită- Uniunea Europeană. Conștientizarea faptului, că țările europene trebuie să trăiască în pace și susținere reciprocă, unde să nu existe pericolul agresiunii militare, de a-și restabili economia „prăbușită”, restabilirea propriilor poziții politice, dar și a autorității la nivel mondial – erau cele mai importante premise în acest sens. De altfel, statele europene, prin această construcție nouă, au încercat să stabilească o opunere constructivă împotriva influenței Uniunii Sovietice, care creștea în adresa țărilor Europei Occidentale.

Cuvinte cheie: Uniunea Europeană, tratat, negocieri, organizații internaționale, cooperare.

Introducere.

După cel de-al doilea război mondial, când presiunea internațională a crescut, mai multe persoane politice a acelei perioade, printre care și Jean Monnet, consilier pe probleme economice și om politic francez, au considerat că era timpul să se meargă înainte pe calea unificării europene. Alături de echipa sa, Monnet a început să lucreze la conceptul de Comunitate Europeană. Iar la 9 mai 1950, Robert Schuman, ministrul francez al afacerilor externe, a pronunțat „Declarația Schuman”, (inițiată și pregătită de către Monnet) în numele guvernului francez [7]. De fapt această declarație avea un mesaj foarte simplu și clar, și anume ca toată producția de cărbune și oțel a Germaniei și a Franței, ca cele mai puternice țări din acea perioadă a Europei, să fie pusă sub responsabilitatea unei înalte autorități unice, pentru ca pe viitor să fie prevenite războaiele. Anume gestiunea comună a oțelului și cărbunelui este obiectivul principal al acestei inițiative.

„Printre promotorii ideii unei Europe unite, acesta a fost primul pas către o cooperare lărgită: o integrare sectorială ce ar fi putut influența și alte sectoare economice. Aceasta era ideea declarată, însă obiectivul politic imediat îl constituia alipirea Germaniei la Europa și eliminarea rivalităților existente între Franța și Germania privind zonele strategice ale Ruhr-ului și Saar-ului” [11].

Crearea Uniunii Europene

În 1951, negocierile desfășurate între șase țări – Belgia, Franța, Germania, Italia, Luxemburg și Olanda – au condus la semnarea Tratatului de la Paris [2]. Obiectivul tratatului, conform articolului 2, a fost de a contribui, prin piața comună a cărbunelui și oțelului, la expansiunea economică, la ocuparea forței de muncă și la creșterea nivelului de trai. Astfel, instituțiile au trebuit să asigure o furnizare ordonată a cărbunelui și oțelului către piața comună, asigurând accesul egal la sursele de producție, stabilirea celor mai mici prețuri și condiții de muncă îmbunătățite. Toate acestea au trebuit însoțite de intensificarea comerțului internațional și de modernizarea producției. Creând o piață comună, tratatul a introdus libera circulație a mărfurilor fără taxe vamale sau impozite. Acesta a interzis măsurile discriminatorii, subvențiile, ajutoarele de stat sau taxele speciale impuse de state și practicile restrictive [2].

„Prin acest Tratat s-a înființat Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO). CECO îndeplinea mai ales un rol indirect, subsidiar, prin cooperarea cu guvernele și intervenția în ceea ce privește prețurile și politica comercială. Cu toate acestea, în caz de declin al cererii sau de penurie, aceasta putea lua măsuri directe, prin impunerea unor cote cu scopul de a limita producția într-un mod organizat sau, în cazul penuriei, prin întocmirea unor programe de producție în care stabilea priorități de consum, determina cum ar trebui repartizate resursele și stabilea nivelurile de export” [2].

Comparativ cu alte organizații internaționale existente la acel moment, principalul element de noutate îl constituia caracterul supranațional al acestei Comunități, reprezentat de transferul de competențe către o instituție responsabilă cu luarea de decizii, independent de consensul Statelor Membre (SM). O altă inițiativă sectorială este reprezentată de crearea unei Comunități Europene de Apărare (CEA), inițiativă care a eșuat însă, datorită faptului că Tratatul aferent, semnat în 1952, nu a fost niciodată ratificat de către Parlamentul Franței [11].

Nu s-au lăsat așteptate și primele realizări de succes înregistrate de CECO, care s-au soldat cu: în anul 1956 - semnarea Tratatului Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA) [3] și Tratatul Comunității Economice Europene (CEE) [1] (intrate în vigoare la 1 ianuarie 1958), de către cei 6 miniștri de externe a țărilor fondatoare (Franța, Germania de Vest, Italia, Belgia, Luxemburg și Țările de Jos). Aceste tratate au fost dovada continuării procesului de integrare, în special în domeniul economic.

În urma înființării acestor 2 Tratamente se înființează două noi comunități europene: Comunitatea Economică Europeană (CEE) și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (EURATOM). La acel moment, existau, în consecință, trei comunități europene distincte, cu competențe limitate și activând doar pe plan economic. Aceste comunități aveau structuri de conducere distincte, situație care s-a menținut până în anul 1965, când aceste organe de conducere au fuzionat [8].

A urmat alipirea altor țări europene la această construcție europeană: 1973 – Danemarca, Irlanda și Regatul Unit; în 1981 - Grecia; și în 1986 - Spania și Portugalia.

„La 7 februarie 1992, Europa celor Doisprezece țări semnează la Maastricht Tratatul asupra Uniunii Europene (TUE), care pune bazele Uniunii Europene, așa cum este ea organizată astăzi. Conform acestui tratat, Uniunea este întemeiată pe Comunitățile Europene (primul pilon), având două domenii suplimentare de cooperare (pilonii doi și trei): Politica Externă și de Securitate Comună (PESC) și Justiția și Afacerile Interne (JAI). La intrarea în vigoare a Tratatului privind Uniunea Europeană, CEE devine Comunitatea Europeană (CE). Puterile legislative și de supraveghere ale PE sporesc odată cu introducerea procedurii de codecizie și cu extinderea procedurii de cooperare” [6].

În anul 1995 la UE aderă încă 3 state europene: Finlanda, Austria și Suedia. Iar în 1997, la 2 octombrie este semnat Tratatul de la Amsterdam [4], cel de modificare a Tratatului UE, a Tratatelor de instituire a Comunităților Europene și a anumitor acte conexe. Odată cu intrarea sa în vigoare în mai 1999, procedura de codecizie a fost simplificată, iar domeniul său de aplicare a fost extins. Parlamentul avea acum dreptul de a aproba Președintele Comisiei [9].

În 2001, la 26 februarie se semnează Tratatul de la Nisa, al cărui obiectiv a fost acela de a modifica structura instituțională a Uniunii Europene pentru a face față provocărilor noii extinderi [5]. Tratatul de la Nisa a dus la sporirea puterilor legislative și de supraveghere [10]. Aceste tratate consolidează cei trei piloni ai Uniunii Europene și deschid calea spre o nouă perioadă de largire a Uniunii [8].

În 2004 la UE aderă Estonia, Letonia, Lituania, Cipru, Malta, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia și Ungaria. Iar în 2007 aderă deja România și Bulgaria. „Constituția Uniunii Europene, așa cum este ea prevăzută în Tratatul semnat la 29 octombrie 2004, răspunde exigenței simplificării tratatelor comunitare și a unei mai bune transparențe în procesul decizional din cadrul Uniunii” [8].

Totuși, nu toate statele membre au rămas fidele UE. După 47 de ani de la aderare, în 2020, Regatul Unit părăsește Uniunea Europeană, stabilind noi relații de colaborare cu UE. Va fi benefică această ieșire pentru Marea Britanie, sau pentru UE, va arăta istoria deja.

Concluzii:

UE este unul din cele de mai succes proiecte de unificare din istoria mondială. Cu ajutorul acestei unificări statele europene a depășit crizele stabilite de premisele construcției UE. Numai datorită acesteia, statele membre al UE, au realizat, că împreună, prin cooperare la toate domeniile, prin negocieri în caz de conflict, poate să existe o dezvoltare a respectării democrației, drepturilor omului, toleranței, egalității de gen și a Păcii.

Referințe

1. Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (CEE), Semnat la: Roma (Italia) la 25 martie 1957 Intrare în vigoare: 1 ianuarie 1958 [online]. Accesat [24.02.2022]. Disponibil: <https://istorie.ucdc.ro/en/arhiva/16.%20Facultate.%209%20mai.%20Europa/Scurt%20istoric%20al%20construcției%20UE.pdf>
2. Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului – Tratatul CECO, Semnat la: Paris (Franța) la 18 aprilie 1951, Intrare în vigoare: 23 iulie 1952 [online]. Accesat [24.02.2022]. Disponibil: https://publications.europa.eu/resource/cellar/d3283d93-8b4a-4846-ad1f-d4ad219ccf86.0022.02/DOC_1
3. Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice, Semnat la: Roma (Italia) la 25 martie 1957 Intrare în vigoare: 1 ianuarie 1958 [online]. Accesat [24.02.2022]. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/ro/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-rome>
4. Tratatul de la Amsterdam, Semnat la: 2 octombrie 1997 Intrare în vigoare: 1 mai 1999 [online]. Accesat [24.02.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:11997D/TXT>
5. Tratatul de la Nisa, Semnat la: la 26 februarie 2001, Intrare în vigoare: 1 februarie 2003 [online]. Accesat [24.02.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:12001C/TXT>
6. Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) / Tratatul de la Maastricht, Semnat la 7 februarie 1992 [online]. Accesat [24.02.2022]. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/ro/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>
7. Jean Monnet: forța unificatoare din spatele nașterii Uniunii Europene [online]. Accesat [15.02.2022]. Disponibil: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/eu-pioneers/jean-monnet_ro
8. Scurt istoric al construcției UE[online]. Accesat [15.02.2022]. Disponibil: <https://istorie.ucdc.ro/en/arhiva/16.%20Facultate.%209%20mai.%20Europa/Scurt%20istoric%20al%20construcției%20UE.pdf>
9. Tratatul de la Amsterdam [online]. Accesat [24.02.2022]. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/ro/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-amsterdam>
10. Tratatul de la Nisa [online]. Accesat [25.02.2022]. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/ro/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-nice>
11. Uniunea Europeană: istoric, instituții, procese decizionale [online]. Accesat [15.02.2022]. Disponibil: <http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/EU.pdf>